

Projekt opisujúci víziu pôsobenia vo funkcii predsedu Úradu pre
verejné obstarávanie

Úvod

Do výberového konania na post predsedu Úradu pre verejné obstarávanie sa hlásim na základe výzvy Úradu vlády Slovenskej republiky. Svojím spôsobom som už tradičný kandidát, nakoľko o tento post som sa uchádzal vo všetkých výberových konaniach, ktoré sa na túto funkciu v Slovenskej republike uskutočnili. Prvýkrát to bolo v roku 2011 počas vlády pani premiérky Ivety Radičovej, následne vo vládach premiéra Róberta Fica (rok 2017 a následné opakované výberové konanie po neukončení toho prvého). Vo všetkých prípadoch som odborne patrila medzi najlepších kandidátov.

Všetky doterajšie výberové konania neboli ukončené zrozumiteľným odborným hodnotením a rozhodlo sa bez jasného odôvodnenia o kvalitách a nekvalitách vybraných ako aj nevybraných kandidátov. Pevne verím, že tentokrát tomu bude inak.

Súčasným výberovým konaním sa opätovne hľadá odborný kandidát na túto funkciu. Z uvedeného dôvodu sa opätovne pokúšam o kandidatúru a chcem objasniť moju motiváciu ako aj víziu o pôsobení na Úrade pre verejné obstarávanie.

V prvom rade chcem upriamiť pozornosť na to, že už v troch projektoch, ktoré som odovzdával úradu vlády som predstavoval myšlienky a vízie, z ktorých sa už časť aj podarilo naplniť, nakoľko si ich postupom času osvojovali doterajší predsedovia úradu alebo ich kolegovia, s ktorými na úrad prichádzali.

Tieto moje projekty sú verejne dostupné na stránkach úradu vlády alebo aj na stránke [Peter Kubovič - projekty UVO \(peterkubovic.sk\)](http://peterkubovic.sk).

Z uvedeného vyplýva, že som Slovenskej republike a predovšetkým Úradu pre verejné obstarávanie vždy odovzdával svoje vízie a poznatky, ktoré som nadobudol a nadobúdam v oblasti verejného obstarávania už viac ako 15 rokov. Počas tohto dlhého obdobia som pracoval mnoho rokov na Úrade pre verejné obstarávanie, na mnohých pozíciách, pričom som si prešiel od referentských pozícií až po riadiace a rozhodovacie funkcie. Pracoval som aj v samospráve ako zástupca mesta Trnava – vedúci odboru verejného obstarávania, kde som mal možnosť spoznať problémy samospráv s verejným obstarávaním a hlavne nastaviť systém riadenia verejného obstarávania krajského mesta. Momentálne pôsobím u regulovaného subjektu Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s., ktorý je obstarávateľom, kde som metodikom a zameriavam sa na analýzu a využitie výstupov kontrolných orgánov pre aplikačnú prax, odvracanie námietok a prispievam k nastavovaniu procesov.

Z uvedeného vyplýva, že v mojej osobe sa spájajú všetky pohľady na verejné obstarávanie, t. j. pohľad kontrolóra, pohľad verejného obstarávateľa, pohľad obstarávateľa. Keďže som počas svojej kariéry na Úrade pre verejné obstarávanie značný čas pôsobil aj na útvare zodpovednom za rozhodovanie v konaní o námietkach je mi známy aj pohľad uchádzačov/záujemcov tzv. druhej strany pomyselných barikád, kde dochádza k právnemu stretu medzi kontrolovaným a navrhovateľom. Môj čas strávený na útvare zodpovednom za právne zastupovanie úradu pred súdmi a ukladanie pokút mi zase

priniesol pohľad sudcu. Vláda premiéra Igora Matoviča ma v septembri 2020 vybrala na základe odborného transparentného výberového konania do funkcie člena Rady Úradu pre verejné obstarávanie – [Členovia rady úradu - Úrad pre verejné obstarávanie \(gov.sk\)](#). Tento orgán úradu bol novelou z roku 2022 odsúdený na zánik a v súčasnosti funguje už len do ukončenia „prechodného“ obdobia.

Počas svojej kariéry som veľakrát zastupoval Slovenskú republiku (najmä ako zamestnanec Úradu pre verejné obstarávanie) v rôznych sporoch a agendách verejného obstarávania. Môj profesionálny rast bol prirodzený, nikdy som do žiadnej s funkcií nebol len „umelo“ dosadený a všetky pozície som si poctivo odpracoval, pričom som sa snažil vždy dbať na zákonnosť mojich rozhodnutí a morálku. Nemôžem tvrdiť, že som nikdy neurobil chybu alebo, že môj názor na problém bol jediný správny, ale množstvo mojich názorov sa pretavilo do rozhodovacej praxe, zákonov, predpisov a rozsudkov súdov, ktoré sa stotožnili s mojím právnym názorom.

Tieto všetky pohľady na verejné obstarávanie, ovplyvnené mojou praxou sú navyše doplnené o moje lektorské a vzdelávacie aktivity, ktoré som vykonával už počas práce na Úrade pre verejné obstarávanie a ktoré pokračovali aj po mojom odchode k iným zamestnávateľom. Aktívne som vychovával a vychovávam nové generácie pracovníkov v oblasti verejného obstarávania, ako aj prednášal a prednášam na fakultách, konferenciách a vzdelávacích aktivitách.

Všetky tieto poznatky a nadobudnuté informácie v prípade úspechu vo výberovom konaní budem aplikovať v prospech základnej myšlienky, s ktorou kandidujem, a to: Viest' a nastaviť ÚVO tak, aby sa vrátilo k myšlienke verejného obstarávania ako jednoduchého a transparentného nákupu v prospech verejnosti.

Mám za to, že slovenská verejnosť je už unavená tým, že z verejného obstarávania sa robia kauzy a senzácie na počkanie. Áno, je pravdou, že aj v oblasti verejného obstarávania sme si ako občania Slovenskej republiky užili nepekne chvíle, či už spomenieme rôzne nástenky, kompy, štadióny alebo iné zákazky. Na druhej strane vo verejnom obstarávaní už nikto nevidí normálny proces verejného nákupu, proces, kde by bol odborník a hlavne celý tím odborníkov pochválený, hrdý a možno aj odmenený za to, že v prospech verejnosti obstaral komoditu, službu alebo stavebné práce. Ja osobne som na niektoré moje alebo naše (celý tím zamestnancov) verejné obstarávania hrdý. Nie je nič krajšie ako, keď sa so svojim dieťaťom môžete zastaviť na verejnom ihrisku, ktoré bolo Vami obstarané a slúži verejnosti a je plné spokojných rodín. Z verejného obstarávania sa nám vytratila vôľa a ochota skúmať, bádať a vylepšovať. Napriek snahe ÚVO a Európskej komisie o zelené, sociálne a iné inovácie sa čoraz viac vraciame k nákupu za najnižšiu cenu a aj tu nám hrozí len represia, verejné poníženie, hnev a strach. Zamestnanci nám odchádzajú s tým, že oni verejné obstarávanie robiť nebudú, lebo je ťažké a plné nástrah a kontrol. Áno, aj v takomto stave sa dnes nachádza verejné obstarávanie po X novelách a X reformách, ktoré len vytvárajú ďalšie novely a potrebu ďalších reforiem. Namiesto zamerania sa na podstatu nákupu sa dostávame do byrokratických vojen, nič nehovoriacich metodických usmernení, právnych polemík a „násilnej“ profesionalizácie, ktorá spôsobuje paniku a strach.

Aké sú teda moje hlavné vízie, ak by som bol vymenovaný do pozície predsedu Úradu pre verejné obstarávanie:

I. Vrátenie odbornosti a zrušenie prehnanej medializácie

Úrad pre verejné obstarávanie by som viedol bez politizácie, rozdeľovania spoločnosti a bombastickej medializácie. Informoval by som o zásadných otázkach riešených úradom na odborných fórach s cieľom vysvetliť, či identifikované porušenia boli formálneho charakteru alebo išlo o zásadné porušenie zákona. Pri hodnotení kontrolných záverov určitej zákazky by som nerobil bombastické skratky s cieľom za každú cenu poškodiť obraz kontrolovaného v mediálnom priestore. Prehodnotil by som súčasnú hyper-medializáciu, potrebu zloženia a najmä rozsahu mediálneho tímu a potrebu vytvárania „image“ predsedu úradu. Funkciu predsedu úradu vnímam ako byrokrata, odborníka, ktorý má strážiť proces nákupu a nie televíznu hviezdu, youtubera, ktorý obsadzuje facebook a instagram. Namiesto toho by som sa venoval identifikovaniu zlyhaní a systémových chýb, komunikácii s kontrolovanými s tým, že by som im odporúčal prijatie opatrení, aby predošli opakovaným pochybeniam.

II. Budovanie odbornosti

Motivoval by som ľudí z verejno-obstarávacej praxe, aby prišli pracovať na úrad. Výmena poznatkov z praxe a naopak z právno-aplikačnej teórie je nevyhnutná. Obe strany sa musia počúvať a zohľadňovať stav oblasti. Nie je možné mať krásny zákon, ktorý je však v praxi neaplikovateľný alebo aplikovateľný len s vedomím, že aj tak niečo určite poruším. Je potrebné vyzývať odbornú verejnosť do diskusie s úradom a nie úrad kreovať ako výkladnú skriňu, ktorá len niečo nariaďuje a vynucuje bez ohľadu na to, či to vynútenie zohľadňuje realitu a podmienky regulovaných subjektov. Je až hrozivé sledovať extrémny, ktoré prináša tá ktorá novela zákona o verejnom obstarávaní. Jedna uvoľňuje pravidlá, ďalšia ich až absurdne zväzuje a to častokrát len ako reakcia na konkrétnu kauzu. K novelizáciám sa nepristupuje zodpovedne a systematicky, ale systémom plátania dier s následným uvoľňovaním pravidiel, keď zistíme, že nastavené pravidlá nás zviazali tak, že už nie je možné vykonať ani najjednoduchší nákup. Prešli sme si tu naozaj extrémami ako dvojité obálky, narýchlo spustená elektronizácia, skenovanie/neskenovanie, manuálne vytváranie súhrnných správ, výmeny informačných systémov, zverejňovanie rokovaní bez zverejnenia, vyhľadávanie naprieč registrami systémom jeden subjekt môže, iný nie, odborná spôsobilosť nahradená odborným garantom, bez posunu k čomukoľvek konštruktívnemu a pod. Toto všetko je potrebné stabilizovať a vyhodnotiť a to čo už raz prax ukázala ako nesprávne, opätovne nezavádzať do života a radšej sa sústrediť na spoľahlivé a stabilné právne prostredie. Ak Európska únia mení svoje pravidlá verejného obstarávania v zásade raz za 10 rokov, prečo sa u nás musí za rok urobiť 10 a viac noviel? A to riešime len proces nie obsah a zmysel nákupu... – tomu sa nevenujeme vôbec. Je potrebné posilniť metodické výstupy ÚVO a vypracovať spoľahlivé materiály a pomôcky, ktoré eliminujú chybovosť verejných obstarávateľov a obstarávateľov a najmä poskytnú jasné a zrozumiteľné odpovede na problémy právnoaplikačnej praxe. Každá anomália v systéme verejného obstarávania musí byť preverená, analyzovaná a následne pretavená do zrozumiteľnej a jednoduchšej podoby, aby sa problematickej praxi dalo vyhnúť, resp. aby sa ustálila prax, ktorá je správna a nevytvára „prekvapenia“ a nedeformuje systém, čo častokrát môže viesť k oslabeniu obstarávacieho procesu, oslabeniu jeho integrity, zvýšeniu chybovosti v čerpaní fondov a brzdení nákupov potrebných komodít a plnení. Oblastné pracoviská ÚVO majú byť kontaktnými bodmi,

ktoré prinášajú poznatky z praxe a z regiónov a pružne reagujú na potreby toho ktorého verejného obstarávateľa a obstarávateľa. Ak sa ten istý problém vyskytne vo viacerých regiónoch Slovenska je potrebné, aby ÚVO a jeho metodická zložka zareagoval a poskytol informácie do všetkých oblastí, aby sa predišlo chybovosti a nesprávnym postupom. Nestačí pritom naplniť webové sídlo ale obracať sa na verejných obstarávateľov aj adresne, t.j. aktívne vyhľadať tých, ktorí sa s daným problémom najviac pasujú. Z tohto pohľadu je potrebné vyhodnotiť efektivitu informačných systémov ÚVO, efektivitu nakladania s údajmi, ktoré sa na ÚVO posielajú povinne a navyše celkom zjavne prácne. Ak sa ukáže, že napr. s dátami získavanými zo súhrnných správ sa „nič nerobí“ je potrebné sa zamyslieť nad tým, či takéto dáta sú vôbec pre ÚVO potrebné a či nie je vhodné verejných obstarávateľov a obstarávateľov odbremeniť od spracovávaní týchto dát, ak by navyše mohli byť spracovávané automatizovane z iných informačných systémov štátu.

III. Novela „z dielne ÚVO“ iba raz za rok

Snažil by som sa naplniť toto pravidlo, aby sa predišlo neustálym právnym zmenám. Ak by to bolo nevyhnutné (zásah Európskej komisie, rozhodnutie súdov, legislatívna diera) toto pravidlo by neplatilo, avšak reformy zo strany úradu by sa konali max. raz za rok s cieľom odbremeniť účastníkov verejného obstarávania od neustálej zmeny, ktorá vyvoláva chaos a neporiadok. Legislatíva a jej zmeny by boli zo strany ÚVO pocitovo prerokované a hlavne by prijatie novely bolo podmienené vyriešením softvérovej podpory, ak by zmena zasahovala alebo zavádzala povinnosť niečo nové zverejniť/vytvoriť alebo poskytnúť. Nie je už ďalej možné fungovať systémom, my novelu len uvedieme do života a Vy (verejní obstarávatelia, obstarávatelia) si ju zapracujte do svojich systémov a nejako sa s tým vysporiadajte, napr. nájdite si nami kontrolované a vyžadované údaje niekde na webe – príkladom tohto prístupu je nesystematické súčasné vyhľadávanie verejných funkcionárov, ktorí nemajú byť konečnými užívateľmi výhod. Verejné obstarávanie má predstavovať súbor pravidiel, ktoré sú jasné a nemenia sa pokiaľ to nie je krajne nevyhnutné. Účastníci verejného obstarávania sa majú venovať nákupu, ktorý má viesť k čo možno najlepšiemu verejnemu nákupu a nie žiť pod stresom neustálych novelizácií, ktoré proces nákupu len komplikujú a zdržujú.

IV. Elektronizácia a dáta

Je potrebné zaviesť elektronizáciu verejného obstarávania do takej miery, aby bola táto užívateľsky prívetivá a odbremeňovala od byrokracie a zbytočnej námahy. Niektoré členské štáty EÚ už v softvéroch používaných na verejné obstarávanie používajú umelú inteligenciu, no u nás sme sa zatiaľ takmer nepohli ďalej než je skenovanie listinných dokumentov, čiže sme stále len niekde na začiatku. Je potrebné pripraviť štandardizovanú dokumentáciu pre celý štát, ktorá bude bez chýb a bude zohľadňovať požiadavky úradu ako aj legislatívy. Nie je možné, aby verejní obstarávatelia neustále vytvárali a vypisovali množstvo formulárov, správ a databáz, ktoré sú už aj tak niekde zverejnené alebo dostupné. Je potrebné priebežne analyzovať dáta, hľadať dobré nákupy, ktoré majú byť príkladom a naopak poukázať aj na tie, ktoré netreba kopírovať. Je absolútne nevyhnutné, aby účastníci procesu verejného obstarávania pochopili, že podstatou nákupu je výsledná zmluva, kritériá a návrhy na ich plnenie a tieto musia byť previazané. Štát má veľký priestor na štandardizáciu svojich postupov a nákupných požiadaviek, systémy a dáta sú dnes dostupné, ale tieto skoro nik neanalyzuje a nevyhodnocuje, ktorý nákup je hodný nasledovania. Je potrebné vybrať nosné komodity a aspoň tie sa pokúsiť štandardizovať. Prostredníctvom centrálnych nákupných praktík je možné vytvoriť rámcové dohody a dynamické

nákupné systémy, ktoré umožnia jednoduchý a najmä rýchly odber určitej komodity (vrátane celej administratívy od objednávaní až po vykonanie elektronických platieb), pružné čerpanie európskych fondov a všeobecnú a overenú spokojnosť.

V. Centrum excelentnosti

Úrad by mal poznať najlepších odborníkov v oblasti verejného nákupu a s týmito aj konzultovať, diskutovať a nastavovať. Práve vytvorenie takejto spolupráce je podmienkou toho, že úrad nebude odtrhnutý od reality obstarávania a pružne zareaguje na vznikajúce potreby a úlohy. Je potrebné nastoliť jasný plán problémov, ku ktorým sa budú hľadať riešenia. Je vhodné zostaviť interaktívny rebríček, ktorý by úradu identifikoval, čo je momentálne problém a umožnil by pružnú reakciu. Odborníci by mali obohacovať najmä metodikov úradu a tí by po zhodnotení nastolenej problematiky konzultovali veci so zamestnancami úradu zodpovednými za dohľad nad verejným obstarávaním. Zamedzilo by sa tak prípadnému ovplyvňovaniu „kontrolórov“, ale prostredníctvom metodiky by aj „kontrola“ dostávala pohľad na aktuálne trendy a problémy.

VI. Spolupráca s EÚ

Pokúsim sa nastaviť spoluprácu s EÚ takým spôsobom, aby EÚ na úrad vysielala svojich pracovníkov a expertov s cieľom zistiť problémy a navrhnúť riešenia zo strany SR a naopak. Je vhodné, aby sa s EÚ viedla odborná diskusia, ale vznášala aj prípadná kritika, ak rozhodnutia niektorých jej auditných skupín prekračujú rámce logiky alebo pôsobia čisto formálne. Je potrebné pozorne sledovať judikatúru Súdneho dvora EÚ a túto komparovať s vnútroštátnou praxou. Každý jeden rozsudok má byť predmetom analýzy úradu a tá má byť aj zverejnená, aby účastníci procesu verejného obstarávania vedeli, čo sa na úrovni EÚ deje a aké dopady má to, ktoré rozhodnutie na slovenské verejné obstarávanie. Predišlo by sa tak aj šíreniu rôznych výkladov a eliminovali by sa nesprávne tendencie.

VII. Jasné reportovanie a informovanie

Úrad pre verejné obstarávanie je súčasťou výkonnej moci. Z toho titulu má byť povinný tejto zložke reportovať stav obstarávania. Reportovanie vo forme jednej výročnej správy nepovažujem za dostatočné. Vláda a jej predstavitelia majú byť upozorňovaní na systémové problémy vo verejnom obstarávaní a na spôsoby riešení, ktorými možno zlyhania odstrániť alebo minimalizovať. Tento rozšírený reporting je následne možné distribuovať aj samospráve a ostatným účastníkom procesu verejného obstarávania. Je vhodné pripraviť príručku, ktorá umožní aj pri politickom cykle vysvetliť potrebu právnej istoty v oblasti verejného obstarávania. Je vhodné, aby ÚVO pri zmene nastávajúcej po voľbách (aj komunálnych) vykonal pre personál a štatutárov verejných obstarávateľov a obstarávateľov školenia, ktoré by nastupujúcim riadiacim pracovníkom ozrejmili problematiku verejného obstarávania, limity ich možností a aj sankcie za nedodržiavanie pravidiel.

VIII. Čistota vo verejnom obstarávaní

Úrad pre verejné obstarávanie odhaľuje nesprávne praktiky a nežiaduce javy, ktoré sú odvekou súčasťou obchodných vzťahov s verejným sektorom. Ide napr. o konflikty záujmov, nekalosúťažné konania, poskytovanie nepravdivých informácií v ponukách/žiadostiach o účasť a inej dokumentácii. V tejto oblasti je potrebné zaviesť jednoznačné pravidlá, ktoré musia byť pomenované a vynucované. Je potrebné vybudovať nástroje a databázy, ktoré umožnia aj verejným obstarávateľom a obstarávateľom spoľahlivo a hlavne jednoducho odhaliť rôzne prepojenia a vzťahy, ktoré deformujú hospodársku súťaž. Ak už štát takéto nástroje má, je

potrebné dohodnúť, aby k ním mali prístup aj poverení zamestnanci verejných obstarávateľov a obstarávateľov, aby prostredníctvom týchto nástrojov eliminovali chybovosť obstarávaní s cieľom, aby neskôr a častokrát práčne odhalené anomálie zbytočne neohrozili realizáciu potrebných projektov. V tejto oblasti je nevyhnutná spolupráca aj s tretím sektorom, ktorý môže pomáhať pri vyhľadávaní tzv. red flags a pri nastavovaní opatrení, ktoré v systéme eliminujú škodlivé praktiky.

IX. Transparentnosť úradu

Je žiaduce, aby zamestnanci úradu prešli previerkami národných bezpečnostných autorít, aby mali účastníci procesu verejného obstarávania záruky, že ich verejné obstarávanie je posudzované ľuďmi, ktorí sú bezúhonní a môžu požívať tú najvyššiu verejnú dôveru. V prípade, akýchkoľvek pochybností je potrebné zaviesť jednoznačný a najmä transparentný mechanizmus prešetrenia s uverejnením výsledku prešetrenia. Čelní predstavitelia úradu majú mať možnosť predstúpiť pred verejnosť a pokúsiť sa vysvetliť akékoľvek svoje rozhodnutie, ktoré vnáša pochybnosti o zlyhaní systému alebo jednotlivca.

X. Odmena za výnimočný výkon

Je potrebné pozrieť sa na odmeňovanie, systém, ktorý ho reguluje/má regulovať, ako aj na dodržiavanie pravidiel tohto systému. Má byť samozrejmé, že pracovníci úradu sú odmeňovaní za splnenie neľahkých úloh potrebných pre spoločnosť a nie len za to, že boli na svojej stoličke a majú odpracovaný/odsedený stanovený čas. Úrad pre verejné obstarávanie vyprodukoval a stále produkuje vynikajúcich odborníkov najmä v oblasti práva verejného obstarávania. To, kde úrad podľa môjho názoru doteraz zlyháva je nevyhľadávanie talentov aj v iných oblastiach najmä ekonómia a obchod. Mám za cieľ skĺbiť právo a ekonómiu, je potrebné vytvoriť modely nákupu, vzorce, grafy, porovnávacie parametre s cieľom vedieť odhaliť a najmä pochváliť dobrý nákup, následne tento označiť za dobrú prax, ktorá by sa dala kopírovať naprieč inštitúciami. Je potrebné podporiť publikačnú, lektorskú a analytickú činnosť a aj mladé a nové talenty, ktoré sú prínosom pre inštitúciu, ale aj celú spoločnosť.

XI. ÚVO v tom nie je sám

Skončil by som prax uzatvárania mediálnych memoránd o spolupráci. Spolupráca je žiaduca a nevyhnutná, ale je potrebné zdefinovať jej obsah a najmä výsledok k čomu má spolupráca dospieť. Nadväzoval by som spoluprácu s takými subjektami, kde je reálny záujem vyriešiť konkrétne úlohy a požiadavky. Nie je pre mňa žiaduce spolupracovať so všetkými, ale s nulovým výsledkom spolupráce. Požadoval by som odpočet každej jednej spolupráce, ktorá sa nad rámec zákona vykonala. V oblasti vzdelávania odbornej verejnosti by som sa nezameriaval na základné školy, ale na univerzity a hlavne na interné kapacity štátnej a verejnej služby, ktorá nesie najväčšie bremeno verejného obstarávania.

XII. Zrušenie odborných garantov so sankciami

Nie som zástanca súčasne nastaveného systému profesionalizácie, ktorý má pomaly nabehnúť do praxe a kopíruje už to čo bolo raz vyhodnotené ako neefektívne a zbytočné, len to obohatil o rozsiahly systém postihovania administrátorov verejných zákaziek.. Táto právna úprava je v radikálnom rozpore s vývojom v ostatných členských štátoch EÚ, ktoré rovnako vnímajú nevyhnutnosť a potrebnosť profesionalizácie činností v zadávaní zákaziek, ale pristupujú k nej s absolútnym dôrazom na vzdelávacie aktivity a širokú propagáciu príkladov dobrej praxe. Odborná príprava je žiaduca a potrebná, avšak nie súčasným systémom, ktorý len kopíruje už raz

neúspešne realizovaný model (zrušená odborná spôsobilosť na verejné obstarávanie). V rámci odborného a profesionálneho rastu zástupcov účastníkov procesu verejného obstarávania ako aj kontrolórov by som preferoval zrušenie súčasného systému trestania na úrovni garantov. Garant má mať právo vzdelávať sa a komunikovať s úradom, nakoľko práve úrad je orgánom štátnej správy, ktorý má mať aj metodickú funkciu. Funkcia garanta by mala byť dobrovoľná odmenená možnosťou spolupráce a komunikácie s úradom. Garantom je potrebné poskytovať pozitívnu motiváciu pre ich prácu, nie hroziť trestami a stratou možnosti vykonávať svoje zamestnanie, navyše, bez možnosti efektívne sa brániť. Súčasne nastavený systém ma potenciál vytvoriť priestor na korupciu a zároveň odliv čestných a statočných ľudí z oblasti verejného obstarávania. V prípade pochybení je na konkrétnom zamestnávateľovi alebo klientovi, aby posúdil, či garant splnil jeho predstavy o realizovanom verejnom nákupe alebo nie. Nie je úlohou úradu nahrádzať zamestnávateľov alebo nahrádzať obchodné a manažérske rozhodnutia verejných funkcionárov o tom, ktorého garanta zamestnajú alebo zazmluvnia. Tak ako štatutár zodpovedá za účtovníctvo, právne spory, a každú inú ekonomickú a právnu činnosť organizácie, je zodpovedný aj za verejné obstarávanie. Zavádzanie interných sporov do prostredia verejných obstarávateľov a obstarávateľov nad rámec pracovnoprávnej legislatívy nie je podľa môjho názoru žiaduce a je na tom ktorom štatutárovi, aby niesol zodpovednosť svojej funkcie. V prípade, že zlyhá zamestnanec/zmluvný partner zodpovedný za oblasť verejného obstarávania je to opäť záležitosťou manažovania zo strany štatutára, ako sa s daným zamestnancom a previnením vysporiada.

XIII. Prehodnotenie systému správneho trestania

Započal by som celospoločenskú diskusiu k problematike správneho trestania v oblasti verejného obstarávania. Čítanie v médiách o uloženej astronomickej pokute môže pôsobiť bombasticky a naznačovať indicie o tom, že niekto sa na verejný účet obohatil, avšak takisto to môže byť dôsledkom zle nastavených riadiacich procesov z minulosti, vendor lockinov, nedostatku súťaže, kartelizácie prostredia, zlej aplikačnej praxe a pod. Je potom zarážajúce, že práve výška pokuty má vzbudzovať emócie a vytvárať až taký strach, že verejná inštitúcia rezignuje na plnenie svojich kompetencií a riešenie úloh. Systém trestania by mal byť prehodnotený a mali by byť vyriešené otázky, či náhodou netrpí sankciami len samospráva, ktorá peniaze nemusí „dostať späť“ zo štátneho rozpočtu, na rozdiel od napr. ministerstva, pre ktoré môže byť sankcia len jednoduchou administratívnou operáciou, pri ktorej si uloženú sankciu vymôžeme späť rozpočtovým opatrením a zdrojom sú práve prostriedky vybrané pokutou. Je zmysluplnejšie zamyslieť sa nad systémom zosobňovania pokút a to nie voči garantovi, ale voči osobe/bám, ktoré konkrétne zlyhali. Touto osobou nemusí byť práve osoba z „odboru verejného obstarávania“, ale kľudne to môže byť osoba z IT odboru/investičného odboru/iného odboru. Po vykonaní celospoločenskej odbornej diskusie na tieto témy by závery pretavili do právneho textu zákona regulujúceho tieto otázky.

XIV. ÚVO a jeho orgány

V súčasnosti novela predpokladá zrušenie rady ako odvolacieho orgánu, pričom opravný prostriedok je zverený do rúk jedného človeka - predsedu úradu, ktorý je zároveň reprezentantom úradu a de facto riadi aj prvý „dohľadový“ stupeň prostredníctvom štátnozamestnaneckých pomerov. O oboch stupňoch (prvostupňové rozhodnutia a opravné prostriedky) tak de facto rozhoduje tá istá osoba. Je teda otázne, či by sa nemalo opätovne vrátiť k myšlienke vykreovania viacerých orgánov úradu. Tu je vhodné opätovne zorganizovať celospoločenskú odbornú diskusiu o úrade a jeho orgánoch s cieľom zistiť, či zverenie všetkej moci do rúk jedného človeka je žiaduce alebo by sa mali budovať kolektívne orgány, kde je

pluralita názorov a diskusia. Samozrejme nestotožňujem sa s fungovaním kolegiálnych orgánov vo forme kabinetného rozhodovania bez akýchkoľvek procesných záruk pre účastníkov konania. Do úvahy je však potrebné brať aj požiadavky na rýchlú konania. Primárnym cieľom by však malo byť rozhodovanie predovšetkým v námietkovom konaní, kde je úrad arbitrom sporu medzi minimálne dvoma účastníkmi konania. Predmetom prehodnotenia by mali byť aj výnimky z revízných postupov a efektívnosť právnej ochrany v týchto vyňatých obstarávaníach.

XV. Personálny substrát ÚVO a jeho motivácie

Som presvedčený, že najlepší pracovníci ÚVO majú kariérne rásť a v riadiacich funkciách majú byť tí, čo majú odborné a morálne predpoklady na zvládnutie svojich funkcií. Je potrebné vykonať audit personálneho substrátu s cieľom zistiť, či je personálna politika úradu vhodne nastavená, či si úrad dokáže vychovávať aj personálne rezervy, aké prínosy pre úrad predstavujú jeho pracovníci a ako sú za tieto svoje činnosti odmeňovaní a motivovaní zdieľať a vychovávať ďalšie generácie odborníkov. Zvážil by som zavedenie internej odbornej rady, kde by sa v diskusiách stretali najlepší pracovníci úradu, naprieč útvarmi, kde by hľadali riešenia a tieto následne realizovali. Najlepší pracovníci ÚVO by mali byť vysielaní na školenia a stáže do partnerských organizácií alebo do Európskej komisie, odkiaľ by mohli prinášať nové poznatky a vedomosti.

XVI. Oznamovanie anomálií v rozhodovacej praxi úradu

Zaviedol by som možnosť pripomienkovať a kritizovať akékoľvek rozhodnutie úradu s cieľom upozorniť na nesúlad alebo exces v rozhodovacej praxi. Pri vyhľadani nezrovnalosti by úrad musel k predmetnej nezrovnalosti zaujať stanovisko a pokúsiť sa o nápravu alebo prijatie opatrení, aby sa takáto situácia ďalej nestávala.

XVII. Zverejňovanie rozsudkov súdov

Na webovom sídle úradu by som publikoval rozsudky súdov viažuce sa ku konkrétnym rozhodnutiam úradu. Je v záujme odbornej verejnosti, aby sa k predmetnej judikatúre dalo dostať jednoduchým spôsobom bez potreby využívania infozákona alebo zložitého a oneskoreného vyhľadávania.

XVIII. Eliminácia praktík, ktoré neprospievajú ochrane dôvernosti ponúk

Snažil by som sa o prehodnotenie zverejňovacích povinností o ponukách uchádzačov alebo nastavenie lehôt dokedy musí byť ponuka uchádzača, najmä pri rýchlych postupoch verejného obstarávania (napr. supereverz), vyhodnotená s cieľom zabrániť tzv. vynášaniu informácií z komisií. Snažil by som sa o zabránenie tomu, aby boli súťaže rušené po tom, čo bola predložená len jedna alebo dve ponuky, ak verejný obstarávateľ/obstarávateľ hneď po zistení tohto faktu verejné obstarávanie nezruší s cieľom eliminovať praktiku účelového opakovania súťaže po tom, čo sa už dá dozvedieť o cene prípadnej konkurencie.

XIX. Ochrana dôverných častí ponúk – analýza možností nástrojov na verejné obstarávanie

Rozobral by som problematiku evidovania prístupov členov komisií (a iných osôb) do softvérov na verejné obstarávanie a prehodnotenie bezpečnostných opatrení zameraných na ochranu

dôverných častí ponúk (nemožnosť tlačiť, alebo „sťahovať“ informácie na prenosné médiá a do komunikačných aplikácií). Vytvorí štandardy na bezpečnosť informácií.

XX. Sprístupnenie „over si“ pre všetkých verejných obstarávateľov a obstarávateľov a vyhodnotenie prípadnej duplicity Zoznamu hospodárskych subjektov

Vyhodnotil by som možnosti použitia „over si“ ako štandardného nástroja na vyhodnotenie splnenia podmienok účasti osobného postavenia vo verejnom obstarávaní bez ohľadu na status zadávateľa zákazky. Preveril by som aktuálnosť a zmysluplnosť vedenia Zoznamu hospodárskych subjektov v súčasnej podobe, príp. jeho zmenu na plne automatizovaný systém štátu bez administratívne zaťažujúcej ingerencie zo strany hospodárskych subjektov.

XXI. Spolupráca s orgánmi obdobného typu na úrovni V4

Snažil by som sa o posilnenie dialógu s jasným programom, cieľmi a hlavne výsledkami. Výmena poznatkov medzi kolegami naprieč inštitúciami, výmenné pobyty, spoločné podujatia, spoločné iniciatívy vo vzťahu k EÚ, oznamovanie národných riešení a best practise by mohli viesť k zlepšovaniu prostredia trhu V4, kde by sa mohli o zákazky zo susedných štátov viac zaujímať aj slovenskí podnikatelia. ÚVO by im mal a mohol poskytovať informácie potrebné pre pochopenie národných odlišností a procesných pravidiel.

XXII. Spolupráca s vedeckou obcou vo vybraných oblastiach

Zaujímal by som sa o spoločné projekty z finančných prostriedkov EÚ, kde by sa analyzovali aj problémy verejného obstarávania s cieľom nachádzania národných a európskych riešení. Išlo by o posilnenie spolupráce s jasne zadanými úlohami a požiadavkami na výsledok.

XXIII. Legislatívne ukotvenie vplyvu na výsledok verejného obstarávania

Budem sa snažiť stanoviť parametre pre určenie toho, kedy má porušenie zákona o verejnom obstarávaní vplyv na výsledok verejného obstarávania. Chcem zaviesť rozlíšenie reálneho vplyvu na výsledok, hypotetického vplyvu na výsledok a porušenia, ktoré je len formálne. Toto zarámčovanie vplyvov by podľa môjho názoru malo byť obsiahnuté v texte zákona, ktorý by mal zohľadňovať intenzitu vplyvov, rovnako ako to má robiť úrad pri výkone dohľadu nad verejným obstarávaním. Nie je možné, aby sa hypotetický vplyv zneužíval na rušenie obstarávaní a to najmä v situáciách, kde trh zostal nečinný a porušenie pravidiel ani náznakom neidentifikoval. Pre prípady hypotetického vplyvu na výsledok verejného obstarávania je možné zaviesť miernejšie sankcie ako je to v prípadoch reálneho/preukázaného vplyvu na výsledok verejného obstarávania.

XXIV. Centrálné obstarávanie cesta k efektívnemu čerpaniu fondov a k efektívnemu nákupu samospráv

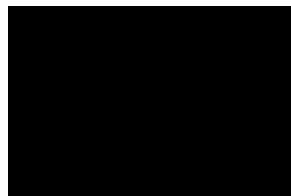
Snažil by som sa o využitie techník centrálného nákupu a o zmapovanie nevyriešených otázok s cieľom využiť rámcové dohody a dynamické systémy na pružné obstarávanie aj pre žiadateľov

o nenávratný finančný príspevok a iné dotačné schémy s cieľom odbremeniť ich od verejného obstarávania, jednoducho prostredníctvom vysúťaženého rámca by mohla byť uspokojená ich potreba bez toho, aby sami museli realizovať proces obstarávania.

Záver

Tieto tézy a vízie predstavujú len rámce, ktoré chcem otvoriť v prípade môjho zvolenia za predsedu úradu. Uvedomujem si, že popri „bežnej“ agende úradu bude ich naplnenie náročné a možno narazím pri niektorých problematikách aj na ťažké prekážky. Chcem však pre Slovenskú republiku odplatiť to, že mi umožnila v prostredí štátnej služby odborne vyrásť a byť súčasťou života verejného obstarávania. Som hrdý na to, že nikdy som nepodľahol tlakom, vždy som rozhodoval podľa môjho najlepšieho svedomia. Som zástancom toho, že zákony treba vykladať s prihliadnutím na cieľ regulácie, nie len formálne gramaticky. Vždy som si cenil diskusiu a odbornú výmenu názorov, nakoľko len v diskusii sa dajú nájsť najlepšie riešenia a zároveň odhaliť slabiny. Zvolenie do tejto funkcie by bolo pre mňa výzvou a snahou o to, aby sme sa za oblasť verejného obstarávania nemuseli hanbiť, tak doma ako aj v prostredí Európskej únie. Naopak ako malá krajina by sme mohli otvárať mnohé témy, rozširovať náš národný trh a obohacovať ho o konkurenčné riešenia z cudziny, ale zároveň pomôcť našim podnikateľom zorientovať sa aj na trhu EÚ, kde treba hľadať príležitosti aj pri verejných nákupoch. Namiesto neustálych novelizácií a menenia postupov by sme sa mali začať venovať technikám nákupu a budovaním inštitúcií tak, aby sme v tejto oblasti nemuseli začínať vždy nanovo. Je potrebné vyriešiť množstvo právno-teoretických otázok, odstrániť byrokraciu a anomálie, upresniť deliktuálnu a trestnoprávnu reguláciu, vyriešiť jednoduché nákupné modely pre spolufinancované projekty, nastaviť vzorové dokumentácie a hlavne túto oblasť uklúdiť a zamerať na výsledok, v ktorého strede má byť klient – občan, ktorý sa domáha plnení, ktoré financuje.

V Trnave, dňa 8.8.2022

JUDr. Peter Kubovič

